

Prevenencia rizikového
správania, prevenencia
drogových závislostí
a podpora zdravia
Štrbské Pleso, 2011

PhDr. Eva Tomková
MŠV VaŠ SR - Sekcia regionálneho školstva

Svet

- OSN- UN Office on Drugs and Crime
- Commission on Narcotic Drugs and Commission on Crime Prevention and Crime Justice
- www.unodc.org

WHO – Svetová zdravotnícka organizácia - www.who.int

Projekt Health Promoting Schools – Školy podporujúce zdravie – od 1993

Rozvojový projekt Zdravie v školách (od roku 2005)

EÚ

- Council of the European Union – Justice, Freedom and Security
- www.ec.europa.eu
- Horizontal Working Party on Drugs – HDG – meetings
- EU Drugs Strategy 2005 -2012
- Drugs Action Plan 2009 -2012

EMCDDA

- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction - Lisboa
www-emcdda.eu.europa
- Monitoring situácie v Európe
- Výročné správy ČŠ EÚ – každoročne
5 kľúčových indikátorov
- Príklady dobrej praxe - EDDRA

EDDRA

Exchange on Drug Demand Reduction
Action

Slovak Republic – 3 projekty

Centrum pre liečbu drogových
závislostí v Bratislave - 2

Slovenská akadémia vied -1

Dotazník EDDRA je zoradený do nasledujúcich častí:

- 1. Identifikácia
- 2. Zázemie a ciele
- 3. Hlavné charakteristiky
- 4. Evalvácia programu
- 5. Výsledky evalvácie
- 6. Rozpočet
- 7. Abstrakt
- 8. Výstupy
- 9. Špeciálne poznámky

1. Identifikácia obsahuje tieto časti: názov programu, dátum zahájenia programu, názov zodpovednej organizácie, realizátor programu, jeho kontaktná adresa, príp. spolupracujúce organizácie.

Základné východiská a ciele programu:
zameranie programu, východisková
situácia,

výsledky analýzy potrieb, základné a
čiastkové ciele, základné predpoklady
a teoretické
východiská.

3. Základné charakteristiky programu:
cieľová skupina, predpokladaný počet
osôb, ktoré
budú programom oslovené, druh drog,
na ktoré je program zameraný,
plánované
a realizované aktivity, časový
harmonogram a pod.

4. Evaluácia: stav evalvácie,
typ evalvácie, indikátory,
nástroje evalvácie,
dokumentácia

a pod.

5. Výsledky evalvácie

6 Rozpočet

7. Abstrakt

8. Výstupy

Rada Európy

- Council of Europe - www.coe.int
- Group Pompidou - 2003
- 6 platforiem – výskum, etika, liečba, justícia, letiská, prevencia
- Preventívna Platforma- Európska cena prevencie - European Prevention Prize

Dohovor o právach dieťaťa - článok 33 - KONZUMOVANIE DROG

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky príslušné opatrenia vrátane zákonodarných, administratívnych, sociálnych a kultúrnych opatrení na ochranu detí pred nezákonným užívaním narkotických a psychotropných látok definovaných príslušnými medzinárodnými zmluvami a na zabránenie využívania detí pri nezákonnej výrobe a obchodovaní s týmito látkami.

Základné východiská

Každé dieťa má právo na ochranu pred používaním narkotík a psychotropných látok a pred zapojením do ich výroby a distribúcie.

Základné dokumenty v SR

- Národná protidrogová stratégia na roky 2009 – 2012
- Národný akčný plán na kontrolu tabaku
- Národný program prevencie HIV/AIDS v SR na roky 2008-2011

Základné dokumenty v SR

- Stratégia prevencie kriminality v SR
– rozpracovanie na podmienky rezortu školstva
- Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi

- Národný program duševného zdravia
- Národný akčný plán pre deti na roky 2008-2012
- Národný plán výchovy k ľudským právam na roky 2005-2014
- Štátna politika vo vzťahu k mládeži

Školská prevencia

Univerzálna, selektívna a indikovaná

Dôraz na vekové priblíženie

Školy: Kurikulum, školská klíma, sociálna inklúzia, podpora učenia, prostredie vhodné na učenie, školský poriadok

Preventívne a rovesnícke programy škôl a školských zariadení

Školské výchovné a poradenské zariadenia - CPPPaP, LVS, RC, DC

Zameranie prevencie na oblasti

- Výchovy a vzdelávania v školskom systéme ako aj v mimoškolskej a záujmovej činnosti
- Aktívnej ochrany detí pred sociálno-patologickými javmi

Zameranie prevencie na oblasti

- Spolupráce s rodičmi
- Odbornej psychologickej a poradenskej starostlivosti
- Reeducácie a resocializácie

Školská prevencia

Prevencia – predchádzanie

Univerzálna, selektívna a indikovaná

Dôraz na **selektívnu a indikovanú prevenciu**

Školy: Kurikulum, školská atmosféra, sociálna inklúzia, podpora učenia, prostredie vhodné na učenie- aj sociálne faktory

Preventívne programy

Rovesnícke programy – minimálne zásady realizácie

Školské výchovné zariadenia

Aktivity MVO – spolupráca a partnerstvo na báze odbornosti

- Podľa zákona č. 214/2009 Z. z. sú riaditelia a ostatní vedúci pedagogickí zamestnanci povinní oznámiť obci požitie alkoholického nápoja alebo inej návykovej látky osobou maloletou alebo osobou mladistvou.
- Nová povinnosť riaditeľov a vedúcich zamestnancov škôl, ktorá vyplýva z § 5 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve

Žiadna právna norma neoprávňuje riaditeľov škôl na zisťovanie alkoholu, resp. nelegálnej látky testovaním. Zákon č.245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) v § 144 ods. 4 písm. f) uvádza: „dieťa alebo žiak je povinný konať tak, aby neohrozoval svoje zdravie a bezpečnosť, ako aj zdravie a bezpečnosť ďalších osôb zúčastňujúcich sa na výchove a vzdelávaní“.

Ďalšie riešenie
zdravotného stavu
preberajú zdravotnícki
pracovníci. V prípadoch
neprimeraného, či
neovládateľného
agresívneho správania sa
žiaka poskytnú
zamestnancom školy
asistenciu polícia.

POP na školský rok 2011/2012

Riaditelia škôl a školských zariadení sú povinní vymedziť v školskom poriadku opatrenia proti šíreniu legálnych (tabak a alkohol) a nelegálnych drog v školskom prostredí. O týchto opatreniach pedagógovia oboznámia rodičov žiakov školy.

V zmysle Dohovoru o právach dieťaťa odporúčame priebežne monitorovať správanie sa detí a jeho zmeny a v prípadoch oprávneného podozrenia na porušovanie ich zdravého osobnostného vývinu bezodkladne zabezpečiť ich aktívnu ochranu.

Odporúčame využívať účinné nástroje v oblasti prevencie na predchádzanie, resp. riešenie prvých prejavov problémového správania, záškoláctva, šikanovania, fyzického alebo psychického týrania, delikvencie, zneužívania návykových látok, sexuálneho zneužívania, prejavov extrémizmu, zneužívania detí a žiakov

– www.bezpecnaskola.sk,
www.prevenciasikanovania.sk

Školám a školským zariadeniam odporúčame postupovať v zmysle metodického usmernenia

č. 7/2006-R z 28. marca 2006 k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školách a školských zariadeniach a rozpracovať opatrenia na prevenciu a elimináciu prípadov šikanovania na podmienky každej školy, resp. školského zariadenia. Neodporúčame realizovať prevenciu šikanovania zavádzaním kamier do tried.

- Vedenie školy a učiteľ - koordinátor prevencie by mali priebežne informovať rodičov o preventívnych aktivitách školy a možnostiach odbornej pomoci“.

POP

Podozrenia zo strany školy, že sa u žiaka jedná o závažnú otravu nelegálnou drogou, či inou látkou (neprináleží zamestnancovi školy zisťovať o akú príčinu otravy ide), zabezpečí vedenie školy pre postihnutého prvú pomoc a neodkladnú zdravotnú starostlivosť, o čom okamžite informuje zákonného zástupcu žiaka.

Pedagogicko-organizačné pokyny

- Povinnosť a zásady aktívnej ochrany detí pred sociálno-patologickými javmi
- Základné princípy prevencie
- Úlohy učiteľov – koordinátorov prevencie sociálno-patologických javov

POP

- Vedenie školy a učiteľ - koordinátor prevencie by mali priebežne informovať rodičov o preventívnych aktivitách školy a možnostiach odbornej pomoci“.

Súčasný stav

- V každej škole – učiteľ -koordinátor prevencie
- VV proces- Etická a náboženská výchova, OV, SJ, M, biológia
- DUT
- Legislatíva a POP
- Školské programy
- DIS a databáza preventívnych projektov – ÚIPŠ
- Voľnočasové aktivity
- Projekt Zdravie v školách – od roku 2005 ako rozvojový projekt s finančnou dotáciou z MŠ SR
- Jedna z priorít – prevencia látkových a nelátkových závislostí
- Preventívne programy podľa vekových kategórií

Školský zákon

- Zákon č. 245/ 2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v § 130 - školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie
- Zahŕňa do zložiek systému výchovného poradenstva aj učiteľa - koordinátora prevencie

ŠPÚ

- Zásady tvorby stratégie školy v prevencii rizikového správania žiakov
- Základné princípy prevencie
- Úlohy učiteľov – koordinátorov prevencie nežiaducich javov
- Odporúčania pre školský poriadok
- ŠPÚ – www.statpedu.sk

- Metodické usmernenie MŠ SR k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školách a školských zariadeniach
- www.minedu.sk – časť Rezortné predpisy
- Rozvojový projekt Zdravie v školách www.minedu.sk
- Projekt prevencie šikanovania pre žiakov základných škôl
- Prevencia záškoláctva a páchania TČ – s MV SR, MPSVR SR a MZ SR
- Olympiáda ľudských práv

Projekt OECD -International Network
on School Bullying and Violence“ ,
prezentáciu tohto projektu a jeho
výsledkov na web stránke
<http://oecd-svb.net>

Národný projekt –
www.prevenciasikanovania.sk

Realizácia prevencie nežiaducich javov

- Nutné a nevyhnutné podmienky
- Zastarané a prekonané prístupy
- Mýty v prevencii DZ
- Jednoduché recepty
- Rozpor medzi rečami a činmi
- Potreba „spasiť svet“

Limity a odporúčania

- Áno - preventívne aktivity dlhodobé, nie jednorazové akcie
- Nie - moralizovanie a zastráňovanie
- Nie - zjednodušené informácie
- Áno - pozitívna školská atmosféra
- Nie - laické, jednorazové a neodborne realizované akcie

Partnerstvá

- S rodičmi
- S obcou a širšou komunitou školy
- S odborníkmi, najmä z oblastí zdravotníctva, represie, sociálnej kurately
- S odborníkmi aj s laikmi z MVO
- S verejnosťou
- S masmédiami
- Mestá prevencie, Zdravé mestá (Šaľa, Zvolen, Nitra, Košice...)

Dôležité

- Orientácia na tréning životných zručností
- Zdravý životný štýl
- Protektívne faktory osobnosti
- Intervencie pre rizikové skupiny detí
- Odborná garancia a evalvácia realizovaných programov
- Udržateľnosť programov

Ďakujem za pozornosť!